

muggen werden aangetroffen. Eind juni 1969 werden ongeveer 400 watermonsters van dit eiland geanalyseerd op detergenten-gehalte. Deze monsters waren afkomstig van het gehele eiland, en zodanig verspreid gekozen, dat van elke km² één watermonster werd genomen. Genoeg goede broedplaatsen, zowel wat detergenten-gehalte, Cl-concentratie als vegetatie betreft, werden gevonden. Toen echter in oktober 1969, 153 varkensstallen werden onderzocht (de helft van de aanwezige varkensstallen) op de aanwezigheid van semi-overwinterende *Anopheles*-muggen, bleek dat het aantal muggen sterk was afgenomen vergeleken met de muggenpopulatie in 1968 in dezelfde varkensstallen. Dit kon niet uitsluitend worden toegeschreven aan het intensieve gebruik van insecticiden in de stallen. De hoeveelheid regen in juli, nadat de watermonsters waren genomen, was veel lager dan normaal, zodat het detergenten-gehalte in het water van de broedplaatsen moet zijn gestegen tot een waarde die de larven niet konden overleven. In juli treft men nl. de larven aan in het water, die als volwassen mug in oktober in varkensstallen overwinteren. De afname van de vector van malaria is één van de weinig positieve bij-effecten, waartoe de waterverontreiniging met detergenten heeft bijgedragen.

(Een uitgebreide documentatie is verschenen in *Environmental Pollution* (1) (1970) pp. 105—117 Elsevier Publishing Company Ltd, England — Printed in Great Britain.)

Schadelijke Insekten in 1971

door

G. VAN ROSSEM, H. C. BURGER en C. F. VAN DE BUND
Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen

DIPTERA: Bibionidae

Eind juli en begin augustus werd op een tweetal plaatsen, nl. te Steenwijk en te Hengelo (Ov.) schade van *Dilophus febrilis* (Linné, 1758) (rouwvlieg-larven) aan gras waargenomen. Dit verschijnsel van schadelijk optreden in de nazomer, dat vermoedelijk moest worden toegeschreven aan de uitzonderlijke droogte, vermelden wij reeds eerder (VAN ROSSEM et al., 1965). Een op zeer uitgebreide schaal massaal voorkomen van de vliegen van bovengenoemde soort deed zich in vrijwel het gehele land voor, met wellicht een hoogtepunt in het westen. Wij gaven hierover talloze adviezen en ook in de pers trok het verschijnsel nogal de aandacht.

HYMENOPTERA: Tenthredinidae, Blennocampinae

In een perceel aardbeien (*Fragaria*) te 's-Heerenberg deed zich een aantasting van bastaardrupsen voor, die behoorden tot de soort *Monophadnoides confusa* (Konow, 1886). Schade van deze soort is zelden waargenomen in ons land.

Nematinae

Tijdens een excursie op 2 mei van dit jaar in de Loenermark vingen wij een serie bladwespen op Lariks. Deze bleken te behoren tot de soort *Anoplonyx* (*Platycampus* auct. part.) *duplex* (Lepelletier, 1823), welke soort uit Nederland niet bekend is. Volgens ENSLIN (1915) en PSCHORN-WALCHER et al. (1971) komt *A. duplex* in centraal Europa en Siberië voor.

Pamphiliidae

In een perceel *Picea abies* te Baarle Nassau werd een aantasting van de spinselbladwesp *Cephalcia abietis* (Linné, 1758) waargenomen. Deze soort, die voorkomt in centraal en noord Europa, is bij ons allerm minst gewoon. De schade is van geringe betekenis. In hoofdzaak worden de overjarige naalden gevreten. Volgens DOOM (1969) werd in Nederland eens bij Hoenderloo vretelij op fijnspar waargenomen.

Diprionidae

Te Maarn, Apeldoorn en Helvoirt (Nd. Br.) werd op *Pinus mugho* een aantasting van *Neodiprion sertifer* (Geoffroy, 1785) gevonden. In de periode 1943—1954 was dit insekt blijkens HEIN (1956) veel gewoner in ons land; massaal optreden werd toen waargenomen.

COLEOPTERA: Coccinellidae

In Zeeuws-Vlaanderen ontstond een massaal optreden van lieveheersbeestjes, vooral dicht langs de kust. De soort, die voornamelijk optrad, determineerden wij als *Coccinella septempunctata* L. Deze kevers zijn waarschijnlijk door zuidoostelijke winden zeewaarts gedreven. Er werden geen maatregelen genomen.

Scarabaeidae

In *Protea*-bloemen uit Zuid-Afrika werden kevertjes gevonden, die door J. KRICKEN te Leiden werden gedetermineerd als het genus *Dichelus*, subfamilie Hopliinae. De soort was niet nader te bepalen. In dit genus zijn 500 soorten van zuidelijk Afrika beschreven. Van de meeste soorten zijn de kevers bloembezoekers.

Curculionidae

Een snuitkever, die wij van een particulier te Ede ontvingen, aangetroffen in een orchideeën-kas, werd door R. T. THOMPSON van het Brits Museum gedetermineerd als *Cholus forbesii* Pascoe. Deze soort werd in 1876 in Londen gevonden op orchideeën, die (vermoedelijk) uit Ecuador kwamen. Merkwaardigerwijze is deze snuitkever gevestigd in tropische orchideeën-kassen in de U.S.A., maar *nooit* in de natuur gevonden. Twee verwante soorten zijn beschreven van Panama en Nicaragua. De inzender deelde ons nog mede dat hij grote larven had opgemerkt in de bulben van zijn *Cymbidiums*.

Wij ontvingen van het Staatsbosbeheer een vraag omtrent de bestrijding van *Hylobius abietis* (L.), de grote dennesnuitkever, bij aantasting van jong naaldhoutplantsoen in de onmiddellijke nabijheid van een dennen kaalkapterrein. Tot voor kort was een bestrijding met DDT gebruikelijk, hetzij door de stambases der boompjes te bespuiten of door dompelen der boompjes voor het uitplanten. Beide methoden moeten thans als onverantwoord worden afgewezen. Bovendien mag DDT in de bosbouw niet meer worden toegepast. Lindaan, dat hoewel minder werkzaam, als een alternatief middel zou kunnen worden gezien, mag eveneens in de bosbouw niet meer worden toegepast. Een bruikbare methode kan worden gevonden door na het kappen van een *Pinus*-bos 3 jaar te wachten met inplanten van naaldhout plantsoen (ELTON, 1962 en ELTON et al., 1964). Schade ontstaat vooral aan jonge douglas.

LEPIDOPTERA:

IMPORTGEVALLEN

Lyonetidae

Een partij *Strelitzia*, geïmporteerd van de Canarische eilanden, bleek ernstig aangetast door rupsen die door ons aanvankelijk werden gedetermineerd als een Acrolepide. Gezien de hevigheid van de aantasting werd besloten in de kassen waar de planten stonden vanglampen te plaatsen, teneinde de vlinders te onderscheppen. De moeilijkheid was natuurlijk wel, dat wij niet wisten naar welke dieren uitgekeken moest worden. Ook tal van inlandse vlinders werden in de vanglampen onderschept. Begin september echter, wisten wij een vlindertje te isoleren dat in ieder geval als niet-inlands werd herkend. Op enkele vage aanwijzingen werd een determinatie gemaakt, die de volgende soort opleverde: *Opogona subcervinella* (Walker, 1863), oorspronkelijk beschreven van de Seychellen. De vraag is of deze naam een synoniem is van *Opogona sacchari* (Bojer, 1854), welke soort bekend is geworden van Mauritius, alwaar zij op suikerriet leeft. Dr. A. DIAKONOFF zal deze kwestie nader trachten te onderzoeken aan de hand van eventueel nog aanwezig type materiaal. De voorlopig hier als *O. subcervinella* aangeduide soort werd reeds eerder waargenomen op de Canarische eilanden (OLDHAM, 1928—1929). De hoofdwaardplant schijnt de banaan te zijn; als andere plantesoorten worden vermeld suikerriet, mais en *Strelitzia*, welk genus eveneens tot de Musaceae behoort. De larven veroorzaken grote gangen in de *Strelitzia*'s en verminderen hierdoor de waarde van deze kostbare planten.

Noctuidae

Twee rupsen, gevonden op chrysante-stek van Teneriffa, werden door ons opgekweekt. Van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie vernamen wij dat het betreft: *Diachrysa orichalcea* (Fabricius, 1775). Er is hier sprake van een Plusiine, nauw verwant aan onze *Autographa gamma* (L.). Het verspreidingsgebied van *D. orichalcea* omvat Zuid-Europa, Afrika, India en de Maleise eilanden. De soort is uiterst polyfaag en o.a. bekend van tabak, vlas, groenten en sierplanten. De import, in ons land, kon worden verwacht.

PLAGEN IN HET BINNENLAND

Er deden zich nogal wat gevallen van aardrupsenschade voor, vooral op biet en spinazie. Wij vonden de volgende soorten:

1. *Mamestra oleracea* (L.), 2 × op vrijwel oogstbare spinazie.
2. *Mamestra brassicae* (L.).
3. *Scotia segetum* (Den. & Schiff.).
4. *Noctua pronuba* (L.).

Uit het zuiden van het land ontvingen wij veel klachten over het optreden van de rupsen van de bastaardsatijnvlinder (*Euproctis chrysorrhoea* (L.)) en van de ringelrups (*Malacosoma neustria* (L.)). Indien bestrijdingsakties nodig waren wegens de hinder die door de brandharen der rupsen wordt veroorzaakt bij daarvoor gevoelige mensen, adviseerden wij in ieder geval buiten de bebouwde kom bestrijdingsakties met insecticiden te beperken tot het werken met een bacterie-

preparaat. Aan het toepassen van chemische middelen op een schaal van enige betekenis achten wij belangrijke risico's verbonden in verband met de verstoring van de natuurlijke levensgemeenschap ter plaatse.

Hypnometidae

In kersen te St. Geertruid en op enkele andere plaatsen trad de kersenbloesemmot, *Argyresthia pruniella* (Clerck) schadelijk op. Dit is een minder gewone aantasting in ons land. De motten vliegen van juni tot september. De eieren worden in deze periode afgezet in schorsspleten, tussen knopschubben, op de bladlidtekens en op andere oneffen plaatsen. Nadat de eieren hebben overwinterd, komen de rupsen in april te voorschijn. Zij dringen de bloemknoppen binnen om zich te voeden met de bloemdelen. Aanvankelijk worden de bloembladeren en meeldraden aangetast, later het vruchtbeginsel, dat geheel wordt vernield. In mei vindt de verpopping in de grond plaats. Aangetast kunnen worden kers, pruim, appel en peer. Er bestaat echter een sterke voorkeur voor kersen.

HEMIPTERA: ALEYRODOIDEA; ALEYRODIDAE

In het Westland deed zich in kassen een zeer grote plaag van de witte vlieg *Trialeurodes vaporariorum* (Westwood, 1856) voor. Ook in de open lucht was deze soort opvallend talrijk, hetgeen bleek uit klachten over het neerstrijken van deze diertjes op gebruiksvoorwerpen. De bestrijding is uiterst moeilijk, omdat de eieren weinig gevoelig zijn voor de meeste insecticiden en de ontwikkelingstijd sterk uitéénloopt naar gelang de temperatuursomstandigheden.

THYSANOPTERA: THIRIPIDAE

Van het Instituut voor Systematische Plantkunde te De Bilt ontvingen wij *Sedum acre* aldaar geteeld in de koude bak (bij vorst afgesloten), die werd aangetast door een trips behorend tot de soort *Frankliniella pallida* (Uzel). Onze determinatie werd bevestigd door W. P. MANTEL. Deze trips, die een Europese verspreiding heeft, is in Nederland slechts éénmaal eerder gevonden en wel in een enkel exemplaar bij een netvangst in de Bennekomse Meent (FRANSSEN en MANTEL, 1961). Het is een polyfage soort, die wel een voorkeur voor bepaalde gewassen schijnt te hebben. Genoemd worden o.a. *Medicago falcata*, *Trifolium*, *Viscaria viscosa* en Gramineae. Merkwaardig was in dit verband dat in het onderhavige geval in De Bilt uitsluitend *Sedum acre* werd aangetast, andere *Sedum*-soorten in de nabijheid niet. Omtrent schadelijk optreden hebben wij in de literatuur geen gegevens gevonden.

ACARINA: Acaridae

Spinazieplanten in de omgeving van Hoorn in de open lucht geteeld, bleken te zijn aangetast door mijten, nl. de soort *Tyrophagus dimidiatus* (Herm., 1804) (= *infestans* Berl.). Deze mijten komen veel voor in en op de grond, waar zij leven tussen allerlei organisch afval. Zij voeden zich voornamelijk met schimmels en andere micro-organismen die in dit afval aanwezig zijn. Het gebeurt wel eens, dat onder bepaalde omstandigheden, vooral bij aanwezigheid van veel organisch materiaal, cultuurplanten worden aangetast, doordat de mijten zich met levend plante-

weefsel gaan voeden. Over het algemeen worden dan planten beschadigd, die slecht groeien of die door een ziekte zijn verzwakt. Daar in dit geval sprake was van een gezond gewas en er geen organische bemesting was gegeven, mag worden aangenomen, dat de mijten hier primair schadelijk optraden. De mogelijkheid bestaat, dat door voorafgaand gebruik van bepaalde bestrijdingsmiddelen, in het bijzonder gechlororeerde koolwaterstoffen zoals DDT, het optreden van deze mijten is begunstigd en aanleiding heeft gegeven tot het fytofage gedrag. Schadegevallen aan gewassen in kassen was ons reeds bekend (VAN ROSSEM et al., 1956 & 1961).

DIPLOPODA: JULIDA; Blaniulidae

De miljoenpoot *Choneiulus palmatus* (Nem.) treedt van tijd tot tijd massaal op in kassen van de PD te Wageningen, waarbij soms ook sprake is van schade. Wij vermeldden het optreden van deze soort reeds eerder (VAN ROSSEM et al., 1962). Eind 1970 werd in een kas van de PD vreterij teweeggebracht aan de onderste groene bladeren van *Petunia* en tabak. Het vóórkomen en de schade door vreterij in Nederland is ons slechts bekend van de PD kassen te Wageningen. JEEKEL (1953) vermeldt deze miljoenpoot als niet zeldzaam in verwarmde kassen.

Summary

A review is given of some insects and other Arthropods causing trouble or damage in the Netherlands in 1971. An interesting South American Curculionid, *Cholus forbesii* Pascoe was found in a private orchid house. The specimen was identified by R. T. THOMPSON of the British Museum (Natural History).

With *Strelitzia* plants from the Canary Islands *Opogona subcervinella* (Walker, 1863) (Lepidoptera, Lyonetiidae) was imported on a rather large scale. The caterpillars damaged the plants badly.

A strange outburst of *Trialeurodes vaporariorum* (Westwood) occurred in the western glasshouse district.

The sawfly *Anoplonyx* (*Platycampus* auct. part.) *duplex* (Lepeletier, 1823) was met with for the first time in the country.

Literatuur

- DOOM, D., 1969. In Bosbescherming I. Pudoc, Wageningen.
- ELTON, E. T. G., 1962. De grote dennensnuitkever. *Ned. Bosb. Tijdschr.* 34: 191.
- ELTON, E. T. G., H. F. H. BLANKWAARDT, H. C. BURGER, W. F. STEEMERS & L. G. TICHELMAN, 1964. Insect communities in barked and unbarked Pine Stumps with special reference to the large Pine Weevil (*Hylobius abietis* L.). *Z. angew. Ent.* 55: 1.
- ENSLIN, E., 1912—1917. Die Tenthredinoidea Mitteleuropas. Beihefte *Dt. ent. Z.*, Berlin.
- FRANSSEN, C. J. H. & W. P. MANTEL, 1961. De Thysanopteren-fauna van de Bennekomse Meent. *Ent. Ber., Amst.* 21: 141.
- HEIN, G., 1956. Een rode dennenbladwespenplaag. *Ned. Bosb. Tijdschr.* 28: 257 en 285.
- JEEKEL, C. A. W., 1953. De miljoenpoten (Diplopoda) van Nederland. *Wetensch. Med. kon. ned. natb. Ver.* 9: 16.
- OLDHAM, J. N., 1928—1929. *Hieroxestis subcervinella* Wlk., an enemy of the Banana in the Canary Islands. *Bull. ent. Res.* 19: 147—166 (Plates IV and V).
- PSCHORN-WALCHER, H. & K. D. ZINNERT, 1971. Zur Larvalsystematik, Verbreitung und Ökologie der europäischen Lärchen-Blattwespen. *Z. angew. Ent.* 68: 345.

- ROSSEM, G. VAN, H. C. BURGER & C. F. VAN DE BUND, 1956. Verslag over 1955. *Ent. Ber., Amst.* 16: 97.
- , 1961. Verslag over 1960. *Ent. Ber., Amst.* 21: 162.
- , 1962. Verslag over 1961. *Ent. Ber., Amst.* 22: 125.
- , 1965. Schadelijke insekten in 1964. *Ent. Ber., Amst.* 25: 148.

Verslag van de 104de Wintervergadering

door

W. HELLINGA, secretaris

De 104de Wintervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging werd gehouden op 20 februari 1972 in de Oberonzaal van het „Rijnhotel” in Rotterdam.

Aanwezig waren de volgende leden: C. van Achterberg, P. Aukema, Prof. Dr. G. Barendrecht, J. J. de Boer, H. C. Bolk, Mevr. O. Coene-Wendelgelst, H. A. Coene, Mevr. Chr. A. Diakonoff-Tonis, Dr. A. Diakonoff, Mevr. Drs. F. N. Dingemans-Bakels, Dr. P. H. van Doesburg, N. W. Elfferich, Mevr. A. C. Ellis-Adam, Drs. W. N. Ellis, Dr. H. H. Evenhuis, Dr. G. L. van Eyndhoven, F. C. J. Fischer, Dr. D. C. Geyskes, C. Gielis, Drs. V. S. van der Goot, M. J. Gijswijt, Dr. D. Hille Ris Lambers, K. J. Huisman, J. A. Janse, Dr. W. J. Kabos, J. Krikken, P. J. Kuyten, Drs. H. J. P. Lambeck, G. R. Langohr, H. Landsman, Dr. Th. van Leeuwen, B. J. Lempke, Dr. M. A. Lieftinck, Drs. J. A. W. Lucas, E. J. Nieuwenhuis, Mevr. Th. van Oorscot-Boskamp, H. van Oorscot, Dr. S. J. van Ooststroom, C. Ottenheijm, G. van Rossem, G. Stobbe, F. van Swaay, H. Teunissen, J. Teunissen, Prof. Dr. J. van der Vecht, D. Vestergaard, R. Vis, H. J. Vlug, P. Vroegindewei, H. J. Wesselson, S. C. Willemstein, Drs. H. W. van der Wolf, C. J. Zwakhals en Drs. K. W. R. Zwart.

De heren W. Gravestein en de secretaris, de heer W. Hellinga, waren met kennisgeving afwezig. Het secretariaat werd waargenomen door Dr. G. L. van Eyndhoven.

Nadat de voorzitter om ca. 11.00 uur de vergadering had geopend, werd meteen overgegaan tot het eigenlijke doel van deze vergadering, nl. de Wetenschappelijke Mededelingen.

De volgende sprekers leverden hiervoor een bijdrage:

Dr. M. A. LIEFTINCK: Slobkousbij, *Macropis*.

Prof. Dr. J. VAN DER VECHT: *Raphiglossa*.

H. VAN OORSCHOT: Lycaeniden.

Dr. Th. VAN LEEUWEN: Langpootmuggen van de Canarische eilanden.

Dr. D. C. GEYSKES: *Sisyra jutlandica* (Neuropt.).

Dr. A. DIAKONOFF: *Dichrorampha*.

J. TEUNISSEN: Hymenoptera van de Canarische eilanden.

G. R. LANGOHR: Microlepidoptera uit Z.-Limburg.

Drs. K. W. R. ZWART: *Gelis* (sluipwespen).

K. J. HUISMAN, Lepidoptera.

Dr. H. H. EVENHUIS: Over twee *Apanteles*-soorten (Hymenoptera, Braconidae) als parasieten van bladrollers (Lepidoptera-Tortricidae) van appel.

J. KRIKKEN: *Aphodius* (Coleoptera, Scarab.).

Amsterdam 1005, Weesperzijde 23-II.

Verslag van de zeventiende Lentevergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging

door

W. HELLINGA, Secretaris

De 17de Lentevergadering van de N.E.V. werd gehouden op zondag 23 april 1972 in één der zalen van het Artis-Restaurant en in de collegezaal van het Zoölogisch Laboratorium.

Voorzitter was Prof. Dr. G. BARENDRECHT. Aanwezig waren de leden:

C. van Achterberg, Rob As, Prof. Dr. G. Barendrecht, A. Benschop, Mevr. A. Gravin